

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

posudek oponenta

Práci předložil(a) student(ka): Marcel Romanutti

Název práce: Pozorování a žitý svět: pohyb jako klíčový aspekt autopoiesis sociálních systémů dle Niklase Luhmanna

Oponoval (u externích oponentů uveďte též adresu a funkci ve firmě): prof. PhDr. Dušan Lužný, Dr.

1. CÍL PRÁCE (uveďte, do jaké míry byl naplněn):

U teoretických prací bývá někdy těžké jasně určit cíl textu. Autor předložené diplomové práce sám vymezuje cíl svého textu na jeho začátku následovně: „*Cílem tohoto výzkumu je popsat vztahy fenoménů jako jsou pozorování a pohyb k sociálním systémům, jak o nich publikoval významný německý teoretik Niklas Luhmann, poukázat tak na jejich fundamentální existenci, chcete-li, lépe řečeno, fundamentální procesualitu, která Luhmannovi umožňuje, nakonec jak sám zmiňuje, ignorovat či přehlížet metafyzická sevření a perspektivy, s nimiž v jiných projevech či podobách máme bohaté zkušenosti a které mnohdy neumíme jako habitualizovaná východiska či perspektivy opouštět, ba ani se nad nimi pozastavit, natož zvažovat jejich zpochybnění či i případně možnou marginalizaci*“ (str. 2).

V závěru textu (str. 56) píše: „*Výzkumným záměrem bylo teoretickým experimentem, ale též i prakticky, pozorovat pozorování pohybu a pozorování pozorování sociálního systému, aby bylo zřejmé, jak v podstatě, volně řečeno, koreluje teorie funkcionálních sociálních systémů s fenomény pozorování a pohybu. Potvrdilo se, že sociální systémy jsou v symbiotické koexistenci a tedy neustále spolu v součinnosti*“.

Možná mohl být cíl jasněji a jednodušeji formulován, a především měl sledovat spojení se sociologií.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):

Předložená diplomová práce představuje velmi náročný text. Jde primárně o text, který se věnuje teorii, resp. metateorii, což je velmi náročná disciplína. A to především ve dvou ohledech: a) přečíst a porozumět poměrně složitým sociologickým teoriím, které se v některých případech (a to je i případ teorie Niklase Luhmanna) pohybují více v oblasti sociální filozofie s přesahem do epistemologie a ontologie, b) být schopen tyto složité teorie utřídit podle záměru autora či autorky a srozumitelně převést do sociologicky srozumitelného jazyka.

Zde vidím klíčový problém předloženého textu. Text jistě dobře dokládá autorovo zaujetí teorií N. Luhmanna i jeho dobrou znalost této teorie, ale postrádám v předloženém textu schopnost překladu. „Překlad“ totiž předpokládá schopnost vyjít ze způsobu jazykové a myšlenkové práce původního zdroje, získání nadhledu a následného převedení do jiné formy. Autor podle mého názoru

příliš podlehl sebereferečnímu jazyku a způsobu uvažování fenomenologie, a tím pádem zůstal uzavřen v této formě uvažování, a především ve způsobu jazyka a vyjadřování.

Dalším problémem z mého pohledu je skutečnost, že často není zřejmé, kdy v textu mluví autor (vyjadřuje své názory), a kdy prostřednictvím autora má mluvit Luhmann.

Někdy je hloubka analýzy snížena neobratným vyjádřením: „pak první, co autorovi tane na mysli“ (str. 48) – asi není důležité, co první vytane na mysli, ale co je důležité.

Co mi však v diplomové práci chybí nejvíce, je začlenění autorovy práce do probíhající diskuse v rámci současné sociologické teorie, resp. do analýz a dalších pokusů o rozpracování Luhmannovy teorie. Předložený text jako by říkal, že kromě Luhmanna a Habermase nikdo jiný se takovým tématům nevěnuje.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (*jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.*):

Po formální stránce jde o dobrou práci. Složitost vyjadřování ale často skrývá myšlenku a ztěžuje porozumění. Autor se tak sám chytá do pastí komplikovanosti a nesrozumitelnosti, a dokonce (jak už to u textů z fenomenologie, ale i jiných oblastí teorie bývá) si v tom libuje.

K porozumění složitosti vyjadřování se pak přidávají některé drobné formulační a jazykové nedostatečnosti, u kterých si v některých případech čtenář nemusí být jist, zda nejsou součástí komplikovaného vyjadřování: „Už nemají svůj vlastní předmět či doménu. Tento druh (Luhmann, 1990, s. 80-81)“ (str. 36), nebo „Sociologie je dnes obecně a téměř bezvýhradně chápána jako věda o společenském jednání a toto běžné chápání (Luhmann, 1990, s. 53)“ (str. 50).

Celkově práce neobsahuje příliš chyb a překlepů, nicméně: „za pomoci pevně stanovených měřítek“ (str. 41), „v soivislosti“ (str. 53),

Někde se však objeví hrubá pravopisná chyba: „obory, které nereagovali dílčími způsoby, ale nastoupili komplexnější cestu...“ (str. 44).

Je zbytečné v teoreticky koncipované práci sklouznout do hovorového stylu, jako např. „jako to mezi sebou pánové tehdy měli“ (myslí se Habermas a Luhmann) (str. 55).

Doporučil bych v některých případech u specifických termínech uvádět jejich původní podobu (tedy v němčině).

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (*celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.*):

Velmi oceňuji to, že se autor věnuje sociologické teorii (a sociální filozofii), protože tato oblast je v současnosti stále více a více přehlížena. Je to dáno celkovou pragmatizací vědy a převedení vědy a všech akademických disciplín na provoz, v němž dominují kvantifikovaná ocenění pomocí metrik, H-indexy, kvartily, decily a jejich převody na peníze. V takovém světě se snižuje prostor pro teoretizování a hlubší komplexnější analýzy. Vřele autorovu přístupu a zaujetí fandím.

Na druhou stranu, každý text je formou komunikace (a autor ví, jak klíčová je kategorie komunikace v současné sociologické a společenskovědní teorii). Komunikace předpokládá vstřícnost autora vůči svému okolí, resp. zahrnutí okolí (např. potenciálních čtenářů) do svého referenčního rámce. V práci ale tuto otevřenost postrádám, což je součástí mé výše zmíněné námitky na absenci umění překladu.

Přiznám se, že mi není zřejmá základní argumentační linie autora.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (*jedna až tři*):

V návaznosti na výše zmínění, bych rád položil otázku: v čem spočívá největší přínos předložené práce?

Mohl by autor stručně ukázat, jakým způsobem (je-li to možné) lze propojit vysoce abstraktní teoretické úvahy (Luhmannovy i jeho) se sociologickým terénním výzkumem?

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (*výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě*): velmi dobře

Datum: 21. 5. 2023

Podpis: